

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Підстава: рішення проблемної комісії
«Радіаційна медицина» МОЗ та
НАМН України,
протокол № 1 від 25 01. 2017 р.

КЕРІВНИКАМ СТРУКТУРНИХ
ПІДРОЗДІЛІВ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я ОБЛАСНИХ, КИЇВСЬКОЇ
МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

**ПОКАЗНИКИ РІВНЯ, СТРУКТУРИ НЕПУХЛИННОЇ ЗАХВОРЮВАНOSTІ,
ІНВАЛІДНОСТІ, СМЕРТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ
ТЕРИТОРІЙ ВНАСЛІДОК АВАРІЇ НА ЧАЕС**

УСТАНОВИ-РОЗРОБНИКИ:
ДУ «НАЦІОНАЛЬНИЙ
НАУКОВИЙ ЦЕНТР
РАДІАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ
НАМН УКРАЇНИ»

АВТОРИ:
д-р мед. наук, проф. БУЗУНОВ В.О.,
канд. мед. наук ПРИКАЩИКОВА К.Є.

м. Київ

Суть впровадження: планування та проведення медико-профілактичних та соціальних заходів з охорони здоров'я

За даними Державного реєстру України (ДРУ) в період 1988-2015 рр. проведено когортне епідеміологічне дослідження непухлинної захворюваності, інвалідності, смертності осіб, віком 0-60 років на момент аварії на ЧАЕС (дітей та дорослих, 98902 особи), що проживають на радіоактивно забруднених територіях (РЗТ) та мають дані про сумарні дози зовнішнього і внутрішнього радіаційного опромінення, накопичені за 1986-2012 рр.

При виконанні НДР «Епідеміологічні дослідження, оцінка та прогноз післяаварійних змін непухлинної захворюваності, інвалідності, смертності дорослого населення, постраждалого внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС (період спостереження 1986-2016 рр.)», шифр 575, номер держреєстрації 0116U002480 у результаті дослідження в загальній когорті мешканців РЗТ впродовж 1988-2015 рр. виявлено 111713 випадків непухлинних захворювань. В структурі непухлинних захворювань основними складовими є: хвороби органів дихання (J00–J99) – 32 %, травлення (K00–K93) – 21 %, системи кровообігу (I00–I99) – 15 %, які разом становлять 68 %. Суттєвими частками є хвороби ендокринної (E00 – E90) – 9 %, нервової (G00–G99) – 8 %, сечостатевої (N00–N99) – 7 %, кістково-м'язової систем (M00–M99) – 6 %, розлади психіки та поведінки (F00–F99) – 2 %.

Структура непухлинної захворюваності має вікові особливості, а саме: вікова категорія до 18 років на момент аварії характеризується найбільшими відсотками хвороб органів дихання, сечостатевої, ендокринної систем, 18–39 років – хвороб органів дихання, сечостатевої системи, системи кровообігу, органів травлення, 40–60 років – системи кровообігу, органів дихання, сечостатевої, кістково-м'язової систем (табл. 1).

Таблиця 1 – Структура непухлинної захворюваності мешканців РЗТ залежно від віку на момент аварії на ЧАЕС за 1988–2015 рр., %

Класи хвороб за МКХ–10	Вік мешканців РЗТ на момент аварії на ЧАЕС		
	до 18 років	18–39 років	40–60 років
Хвороби ендокринної системи (E00 – E90)	20,76	2,91	1,99
Розлади психіки та поведінки (F00 – F99)	1,76	2,08	1,80
Хвороби нервової системи (G00 – G99)	5,50	8,32	6,67
Хвороби системи кровообігу (I0 – I99)	5,44	13,57	30,71
Хвороби органів дихання (J00 – J99)	36,68	35,58	21,70
Хвороби органів травлення (K00 – K93)	4,27	11,46	6,22
Хвороби сечостатевої системи (N00 – N99)	21,54	20,23	19,78
Хвороби кістково-м'язової системи (M00–99)	4,05	5,83	11,09

За післяаварійний період спостереження виявлено 8192 випадків інвалідності від непухлинних захворювань, пов'язаних з аварією на ЧАЕС. У структурі причин інвалідності у

осіб до 18 років основні частини займають хвороби нервової системи, системи кровообігу, органів дихання, сечостатевої системи, 18–39 років – хвороби системи кровообігу, нервової, сечостатевої та ендокринної систем, у 40–60 річних мешканців стрімко зростають частки хвороб системи кровообігу та кістково-м'язової системи (табл. 2).

Таблиця 2 – Структура причин інвалідності та смертності від непухлинних захворювань у мешканців РЗТ залежно від віку на момент аварії на ЧАЕС за 1988–2015 рр., %

Класи хвороб за МКХ10	Вік мешканців РЗТ на момент аварії на ЧАЕС					
	до 18 років		18–39 років		40–60 років	
	інвалід-ність	смерт-ність	інвалід-ність	смерт-ність	інвалід-ність	смерт-ність
Хвороби ендокринної системи (E00 – E90)	3,10	2,12	9,02	1,23	7,58	0,47
Розлади психіки та поведінки (F00 – F99)	2,41	3,64	1,60	1,79	0,66	0,05
Хвороби нервової системи (G00 – G99)	33,56	7,27	14,89	2,06	5,73	0,34
Хвороби системи кровообігу (I0 – I99)	23,06	59,39	56,53	78,32	73,52	92,23
Хвороби органів дихання (J00 – J99)	17,73	7,88	3,97	6,17	2,99	5,16
Хвороби органів травлення (K00 – K93)	4,82	1,82	1,75	0,79	0,91	0,35
Хвороби сечостатевої системи (N00 – N99)	15,32	17,88	12,04	9,63	6,49	1,36
Хвороби кістково-м'язової системи (M00–99)	0,00	0,00	0,66	0,00	2,11	0,04

Основними причинами смерті від непухлинних захворювань (zareєстровано 11388 випадків смерті) – хвороби системи кровообігу, а саме, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні хвороби, хвороби артерій, артеріол і капілярів, що склало 66 % в структурі причин; хвороби органів дихання, а саме хронічна обтураційна хвороба легенів, бронхіальна астма, (відповідно 18 %); хвороби органів травлення, а саме гастрит, дуоденіт, фіброз і цироз печінки, хронічний гепатит, хвороби жовчного міхура, жовчовивідних шляхів, хвороби підшлункової залози (8 %). Решта інших причин смертності від непухлинних захворювань – 1 - 3 %. У всіх вікових категоріях мешканців РЗТ хвороби системи кровообігу мають найбільшу складову серед всіх інших причин смертності (табл. 2).

Динаміка загального рівня непухлинної захворюваності мешканців РЗТ віком 0-60 років на момент аварії на ЧАЕС за п'ятирічними періодами спостереження надано на рис. 1.

Рисунок 1 – Динаміка загального рівня непухлинної захворюваності мешканців РЗТ 0-60 років на момент аварії на ЧАЕС за п'ятирічними післяаварійними періодами спостереження

Найбільш високі рівні непухлинної захворюваності встановлено в період спостереження з 1988 до 2002 рр. з поступовим зниженням в наступних роках.

Натомість, на фоні зниження рівня захворюваності з 2003 р., з 1998 р. починається зростання рівня інвалідності (рис. 2).

Рисунок 2 – Післяаварійна динаміка загального рівня інвалідності від непухлинних захворювань мешканців РЗТ 0–60 років на момент аварії на ЧАЕС

Пік рівня інвалідності, пов'язаної з аварією на ЧАЕС, встановлений в період 22–29 років після аварії складав у мешканців віком до 18 років 0,73 %, 18–39 років на момент аварії – 8,1 %; віком 40–60 років на момент аварії – 4,5 %. Динаміка рівня інвалідності чоловіків і жінок аналогічна динаміці рівня інвалідності загальної когорти.

Підвищення рівня смертності від непухлинних захворювань відбувалося у мешканців РЗТ 0-60 років на момент аварії одночасно із зниженням рівня захворюваності в період 12–16 років і в наступних роках, рис. 3. На етапі 2013–2015 рр. загальний рівень смертності від

непухлинних хвороб складав у мешканців РЗТ, віком на момент аварії до 18 років – 0,79 ‰, 18–39 років – 9,14 ‰, 40–60 років – 50,0 ‰.

Рисунок 3 – Динаміка рівня смертності від непухлинних захворювань мешканців РЗТ 0–60 років на момент аварії на ЧАЕС за п'ятирічними періодами спостереження упродовж 1988–2015 рр.

Отримані дані про більш високий рівень непухлинної захворюваності дорослого населення РЗТ з індивідуальними сумарними дозами радіаційного опромінення в діапазоні 26,0–<40,0 і 40,0 і > мГр, накопиченими за післяаварійний період.

Викладена інформація про післяаварійні зміни стану здоров'я, а саме непухлинної захворюваності, інвалідності, смертності, мешканців радіоактивно-забруднених територій є важливою підставою для планування і проведення соціальних, медичних профілактичних заходів по охороні здоров'я цього контингенту постраждалих у віддаленому періоді ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

За додатковою інформацією звертатися до авторів листа, тел.. (044) 424-87-52, e-mail: buzunov_irge@ukr.net